

**Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Filozofická fakulta**

**Slovenská jazykovedná spoločnosť
pri Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV, v. v. i**

VARIA XXXI

**Zborník abstraktov z XXXI. kolokvia mladých jazykovedcov
(Danišovce 30. 11. – 1. 12. 2022)**

Katarína Gajdošová – Lucia Jasinská (eds.)

Košice 2022

VARIA XXXI

*Zborník abstraktov z XXXI. kolokvia mladých jazykovedcov
(Danišovce 30. 11. – 1. 12. 2022)*

Editorky:

Mgr. Katarína Gajdošová, Ph.D.
PhDr. Lucia Jasinská, Ph.D.

Sadzba:

Mgr. Vladimír Radik

Organizačný výbor konferencie:

PhDr. Lucia Jasinská, Ph.D.
Doc. PhDr. Marianna Sedláková, Ph.D.
Mgr. Katarína Gajdošová, Ph.D.

Tento text je publikovaný pod licenciou CC BY - CC
Attribution 4.0 - („Uveďte autora“)

Dostupné od: 29.11.2022

Umiestnenie: www.unibook.upjs.sk

ISBN 978-80-574-0144-5 (e-publikácia)

Obsah

Úvod.....	5
Jozef Bilský: Špecifiká substantívnej deklinácie v severošarišských nárečiach z pohľadu pádového synkretizmu.....	6
Kristína Bobeková: Korpusovolingvistická analýza opozitných dvojíc „čierno-bielych“ frazém.....	8
Silvie Bystřičanová: Onomastika jako forma popularizace lingvistiky	10
Kristýna Březinová: U nás na vesnici je to samá Maruška – výzkum osobních jmen jako součásti regionálního stereotypu	12
Daša Cimermanová: Vojna na Ukrajine ako jazykový problém.....	13
Zoja Dubovcová: Profesijná reč, profesionalizmy či slangizmy?.....	14
Klára Dvořáková: Answers in the Language Consulting Centre: On the Border between Objectivity and Subjectivity	15
Mariya Jadroňová: Hádanka ako objekt vedeckého skúmania	17
Vít Jarolim: Kde je v Palestíně Korea aneb Onymická situace obce Štěpánkovice (okres Opava)	19
Marie Kaguševa: Божемизмы русскоязычных проживающих в Чехии, на материале Интернет коммуникации	20
Romana Krolčíková: Autenticnosť vo vlogoch slovenských youtuberov ..	21
Filip Kubeček: Přirovnání v neformálních konverzách mládeže v on-line prostředí	23
Mária Mikolajová: Jazykové a nárečové mapovanie na území Slovenska ...	24
Jarmila Mádrová: Vlastní jména jeskyní Severomoravského krasu	25
Michal Místecký: Dvojí měření lexikální hustoty v díle Franze Kafky.....	26
Stella Ondrejčíková: Predložka <i>pod</i> ako operátor časových vzťahov a jej osobitosti v gemerských nárečiach	27
Marieta Pastorková: Jazykový obraz ruky v slovenskom jazyku a kultúre z pohľadu kognitívnej etnolingvistiky	28
Katarína Rausová – Michaela Majerčíková: Valaská škola H. Gavloviča: pátranie po origináli a s tým spojené objavy	29
Jitka Rosenbaumová: Problematika shody přísudku s podmětem v jazykové poradně ÚJČ AV ČR.....	30
Aksana Schillová: České ekvivalenty běloruských spojení typu <i>blizka ad</i> (+G) používaných v předložkové funkci (na materiálu bělorusko-české části korpusu InterCorp).....	31
Anastasija Šestakova: Устная речь русскоязычного населения Чехии: языковые явления, тенденции.....	33

Jana Úradníčková: Používání pevných slovných spojení vo vyučování nemeckého jazyka DAF	34
Vladimíra Vrajevá: Komunikačné stratégie v listoch P. O. Hviezdoslava (na úrovni referenčných výrazov).....	35

Úvod

Kolokvium mladých jazykovedcov v tomto roku otvára štvrté desaťročie svojej existencie. Ako etablované podujatie s pevným miestom v kalendári lingvistických aktivít opäť ponúka (nielen) mladým jazykovedcom možnosť predstaviť ich výskumné začiatky v rôznych jazykovedných disciplínach, ako aj v prienikových oblastiach lingvistiky a iných odborov. Popri priestore na prezentáciu vedomostí, metód skúmania či výsledkov vlastnej výskumnej práce sa účastníci kolokvia majú možnosť stretnúť so skúsenými jazykovedcami, ktorí sa spolu s oživením milých spomienok na svoje začiatky radi zapoja do diskusie a poskytnú tak cenné rady, usmernenie a inšpiráciu mladším začínajúcim kolegom. Pridanou hodnotou k odbornej stránke podujatia je atmosféra pretavená do priateľských dialógov, vzájomného spoznávania sa a nachádzania diferencovaných podnetných náhľadov na spoločné jazykové záujmy. V príjemnom prostredí sa naskytá príležitosť získať nové informácie, prispieť do diskusie, polemizovať, kriticky sa zamýšľať nad rôznymi témami, slobodne klásť otázky, nachádzať neobjavené zóny poznania a zároveň aj takým spôsobom obohacovať svoj odborný i osobnostný profil. Súhra vedomostí a ľudsky vyvážených rozhovorov posilňuje rokmi rozvíjanú kolokvialnu spolupatričnosť.

V predkladanom zborníku abstraktov z XXXI. ročníka Kolokvia mladých jazykovedcov ponúkame čitateľom prehľad aktuálnych výskumných snáh jeho účastníkov, ktorí svoje abstrakty budú rozvíjať v príspevkoch na samotnom stretnutí v Učebno-výcvikovom zariadení Danišovce od 30. novembra do 1. decembra 2022. Ide o 23 tematicky aj metodicky rôznorodých príspevkov od 24 autorov zo slovenských, ale aj českých jazykovedných pracovísk. Z pohľadu zložiek jazyka sa účastníci môžu tešiť na príspevky z oblasti korpusovej lingvistiky, onomastiky, morfológie, dialektológie, syntaxe, štylistiky, lexikológie, frazeológie, didaktiky, a to aj s presahom do literárnych textov.

Organizácia aktuálneho ročníka kolokvia je realizovaná v spolupráci dvoch inštitúcií – Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri Jazykovednom ústave Ľ. Štúra SAV, v. v. i., v Bratislave a Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. V edičnom i organizačnom tandeme vyjadrujeme nádej, že predkladaná publikácia bude nielen východiskovým orientačným materiálom s ponukou tematicky „úrodného dvojdnia“, ale tiež podnetom na zborník samotných príspevkov, ktorý bude zostavený a vydaný v budúcom roku.

Editorky

Špecifiká substantívnej deklinácie v severošarišských nárečiach z pohľadu pádového synkretizmu

Jozef Bilský

Príspevok vychádza z časti výskumov našej dizertačnej práce *Pádový synkretizmus vo východoslovenských nárečiach* (2019) a rigorózneho práce *Severošarišská archaická enkláva menom Hažlín* (2017). V príspevku analyzujeme dynamické procesy v severošarišských nárečiach na morfolologickej rovine – konkrétne vo vývine ich substantívnej deklinácie. V priebehu morfolologickeho vývinu jazyka niektoré gramatické morfémy prešli len vnútroparadigmatickým vyrovnávaním, iné zasiahla aj medziparadigmatická analógia. Výsledkom tohto splyvania gramatických morfém je pádový synkretizmus. Cieľom príspevku je poukázať na vnútornú diferencovanosť substantívnej deklinácie v rámci severošarišského pomedzného areálu. Ponúkame vlastnú klasifikáciu severošarišských nárečí so zreteľom na špecifiká najmä plurálovej deklinácie. Tá je v porovnaní so singulárom vo väčšom kontraste jednak v rámci jednotlivých skupín severošarišských nárečí a jednak so susednými stredošarišskými nárečiami, s ktorými geneticky súvisia. Poukazujeme na spoločné a rozdielne znaky substantívnej deklinácie v jednotlivých skupinách severošarišských nárečí a vysvetľujeme genézu týchto špecifických relačných morfém. V príspevku rozoberáme túto problematiku z diachrónneho hľadiska a v kontexte jazykových kontaktov. V tomto pomedznom nárečovom areáli pôjde o slovensko-rusínske a slovensko-poľské jazykové kontakty. Okrem R. Krajčoviča (1988) sa metodicky opierame aj o práce J. Dudásovej-Kriššákovej (2008), ktorá ako hlavné metódy jazykového bádania aplikuje synchronno-diachrónnu analýzu, konfrontačný opis, komparatívnu metódu a v neposlednom rade aj metódu pomernej (relatívnej) chronológie. Nám tento postup umožní diferencovať jazykogeneticky slovenské od javov, ktoré sa na slovenský jazykový základ navrstvili vonkajším vplyvom poľských, resp. rusínskych nárečí. Podľa J. Dudásovej-Kriššákovej (2016, s. 35 – 36) táto metóda pomáha odlišovať staršie jazyky od mladších. Pádový synkretizmus stále predstavuje aktuálnu otázku v slovenskej dialektológii. Jeho analýza dopĺňa paletu dynamických procesov v slovenských nárečiach a celkovo aj v slovenskej či v slovanskej morfológii.

Kľúčové slová: gramatická morféma, jazykové interferencie, severošarišské dialekty, morfologický vývin

LITERATÚRA

- BILSKÝ, Jozef: Severošarišská archaická enkláva menom Hažlín. Rigorózna práca. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity 2017. 169 s.
BILSKÝ, Jozef: Pádový synkretizmus vo východoslovenských nárečiach. Dizertačná práca. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity 2019. 258 s.

DUDÁŠOVÁ-KRIŠŠÁKOVÁ, Júlia: Kapitoly zo slavistiky II. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity 2008. 312 s.

DUDÁŠOVÁ-KRIŠŠÁKOVÁ, Júlia: Goralské nárečia z pohľadu súčasnej slovenskej jazykovedy. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity 2016. 248 s.

KRAJČOVIČ, Rudolf: Vývin slovenského jazyka a dialektológia. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1988. 344 s.

Tačevská 22, 085 01 Bardejov
Slovenská republika
jozef.bilsky@gmail.com

VARIA XXXI

*Zborník abstraktov z XXXI. kolokvia mladých jazykovedcov
(Danišovce 30. 11. – 1. 12. 2022)*

Editorky:

Mgr. Katarína Gajdošová, Ph.D
PhDr. Lucia Jasinská, PhD.

Vydavateľ:

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Vydavateľstvo ŠafárikPress

Rok vydania: 2022

Počet strán: 37

Rozsah: 1,5 AH

Vydanie: prvé

ISBN 978-80-574-0144-5 (e-publikácia)